

THE EUROPEAN DISCOVERY OF CHINA POMPEU FABRA UNIVERSITY BARCELONA

MATTEO RICCI I LA MISSIÓ JESUÏTA EL MÓN REPRESENTAT PER MATTEO RICCI

Veient el mapa de Ricci, és evident que la silueta general segueix un mapa europeu, probablement el d'Ortelius, publicat l'any 1570. Tot i que el primer esbós potser va ser dibuixat de memòria, va fer que li enviessin el mapa d'Ortelius. En qualsevol cas, els greus errors d'Ortelius es troben al mapa de Ricci. Una Amèrica del Nord exagerada –cosa que minimitzava les distàncies del Pacífic–; es dona especial prominència al gran continent del sud, que quasi es fon amb l'Amèrica del Sud; i quatre grans illes que omplen les regions àrtiques. L'Extrem Orient està molt mal dibuixat: Corea desapareix, tal com el riu Groc; totes les illes japoneses es fonen en una de sola, i les Filipines quasi ni es reconeixen.

Tot i que el mapa de Ricci seguia el d'Ortelius, la part europea està mal representada: fins i tot la bota d'Itàlia està mig esborrada. Aquesta part europea del mapa està tan mal dibuixada que suggereix que altres mans a les de Ricci van ser actives a l'hora de fer-lo.

En contrast, a la part del mapa que representa l'Àsia Oriental, Ricci fa servir mapes xinesos com a base, i el resultat dona una millor informació que la cartografia europea anterior.

Seguint la tradició cartogràfica xinesa, Ricci annexa llargs textos als punts sensibles del mapa. A Àsia, per exemple, trobem textos sobre la Xina, l'Oceà Índic, Corea i el Japó, del qual diu el text que "la gent és més addicta a les arts de la guerra que a la pau. El país produeix la plata".

El mapa també reflecteix la importància creixent del trànsit entre Amèrica i les Filipines. La mida de les Filipines és molt exagerada, però Luzon s'identifica explícitament i la badia de Manila es dibuixa clarament. Pel costat americà, s'identifica Potosí amb un text que diu que "aquesta muntanya produeix molta plata". El mapa de Ricci també té una nota sobre el descobriment d'Amèrica, que data d'uns cent anys enrere i que atribueix als europeus en general.

És en presentar Europa que les notes de Ricci són tendencioses. Una inscripció diu que "els estats europeus no segueixen doctrines heterodoxes, sinó que són seguidors reverents de la santa religió cristiana, que reconeix una deïtat suprema". I en una altra afirma que "el Papa viu a l'estat de Roma, on és reverenciat per tots els estats d'Europa".

Com Valignano uns anys abans, a l'hora d'organitzar l'itinerari de l'ambaixada japonesa a Europa, Ricci oculta la divisió protestant a Europa als xinesos, mentre que exagera l'autoritat religiosa del Papa.

El nou mapa de Ricci va ser un èxit immediat: va atreure un munt de visitants, es va tornar a publicar diverses vegades i **va esdevenir aviat una curiositat que tots els oficials d'alt grau volien tenir. Fins i tot l'emperador, que mai no va conèixer Ricci, va encarregar-ne dotze còpies, una per exhibir-la a palau i les altres per distribuir-les com a regals a alts dignataris. Fins i tot va ser reproduït immediatament en obres xineses, com en aquesta geografia xinesa publicada l'any 1607. Tot i que la presentació circular del mapa i les línies generals de les masses de terra recorden el mapa de Ricci, les formes originals dels continents semblen a punt de dissoldre's. I, el més important, no hi ha indicis de les línies de referència: els paral·lels, els meridians, i fins i tot l'equador, els tròpics i els pols han desaparegut.**

Tot i l'àmplia difusió inicial, el mapa de Ricci no va causar una impressió duradora a la cartografia xinesa i les pràctiques cartogràfiques xineses van continuar iguals fins al segle XX. Els jesuïtes van continuar fent mapes de la Xina, especialment quan l'emperador Kangxi, al segle XVII, els ho va demanar; però la seva influència sobre els cartògrafs provincials i locals, que feien les enquestes geogràfiques periòdiques de la Xina, era nul·la.

El destí del mapa de Ricci és semblant a la recepció xinesa dels ensenyaments occidentals. Les traduccions jesuïtes de textos religiosos es van preservar per a les comunitats cristianes xineses, però cap a mitjan segle XVII, les seves obres i traduccions científiques van ser oblidades i aviat van desaparèixer quasi completament dels horitzons culturals de la Xina. Només set de les cent vint obres científiques que van publicar a la Xina apareixen a la gran compilació bibliogràfica a la fi del segle XVIII per ordre de l'emperador Qianlong.

Una imatge molt diferent es mostra si parlem de l'impacte del mapa a Europa. Ricci va enviar-ne diverses còpies als seus superiors, al Papa i als col·legis jesuïtes. Encara avui s'exposen moltes còpies del seu mapa a les biblioteques europees, i Ricci va guanyar un prestigi immens. L'aclamat llibre de Kircher, China Illustrata, mostra Ricci al seu frontispici, portant un mapa. Un altre cop, amb el mapa de Matteo Ricci, els jesuïtes mostren la seva habilitat d'adaptar-se a les realitats de la Xina, alhora que sempre explotaven el potencial propagandístic.